

การศึกษาเปรียบเทียบวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์คามวาสีกับพระสงฆ์อรัญวาสีในสังคมไทยปัจจุบัน

นางสาว พรรณิภา หลินปิยวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-3252-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A COMPARATIVE STUDY OF THE DAILY PRACTICE OF THE GĀMAVĀSĪ
AND THE ARAÑŅAVĀSĪ BHIKKHUS IN CONTEMPORARY THAI SOCIETY

Miss Punnipar Linpiyavarn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Buddhist Studies

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-14-3252-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเปรียบเทียบวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์คามวาสีกับ
พระสงฆ์ธรรมาวาสีในสังคมไทยปัจจุบัน

โดย

นางสาวพรรณิภา หลินปิยวรรณ

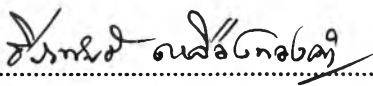
สาขาวิชา

พุทธศาสนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

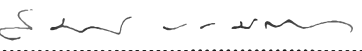
รองศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรหมทา

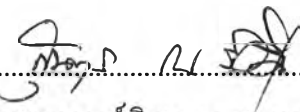
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตศึกษา

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. วีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มรรยาท กิจสุวรรณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรหมทา)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุนทร ณ รั้งยี)

พรรณนิภา หลินปิยวรรณ : การศึกษาเปรียบเทียบวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์คามวาสีกับ
พระสงฆ์อรัญวาสีในสังคมไทยปัจจุบัน (A COMPARATIVE STUDY OF THE DAILY
PRACTICE OF THE GĀMAVĀSĪ AND THE ARANĀVĀSĪ BHIKKHUS IN
CONTEMPORARY THAI SOCIETY) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.
สมภาร พรหมทา จำนวน 113 หน้า. ISBN 974-14-3252-6

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์คามวาสีกับ
พระสงฆ์อรัญวาสี และศึกษาความเปลี่ยนแปลงในวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ทั้งสองฝ่ายใน
สังคมไทยปัจจุบัน การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม โดยศึกษา
จากกลุ่มพระสงฆ์คามวาสีฝ่ายคันธูระและพระสงฆ์อรัญวาสีฝ่ายวิปัสสนาธุระ ด้วยแบบสอบถาม
และการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาพบว่า เดิมเข้าใจว่าพระสงฆ์คามวาสีเน้นการสืบทอดพระพุทธศาสนาใน
ด้านปริยัติและพระสงฆ์อรัญวาสีเน้นการสืบทอดพระพุทธศาสนาด้านการปฏิบัติ แต่ในปัจจุบัน
พระสงฆ์คามวาสีมีแนวโน้มหันมาปฏิบัติกรรมฐาน และพระอรัญวาสีจำนวนหนึ่งได้ให้ความ
สนใจต่อปัญหาสังคมด้วย นอกจากนี้พระอรัญวาสีมีแนวโน้มหันมาศึกษาพระไตรปิฎกด้วย
อีกประการหนึ่ง ทั้งพระคามวาสีและพระอรัญวาสีจำนวนหนึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อวัตรใน
อดีตที่เคยทำทุกวัน เป็นข้อวัตรที่ทำทุกวันน้อยลง เช่น การบิณฑเวก การบิณฑบาท นอกจากนี้
การวิจัยยังพบว่า พระภิกษุสามเณรเกือบทุกรูปมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวเป็นค่าเดินทาง ค่า
โทรศัพท์มือถือ ค่าอาหาร ค่าไฟฟ้าเป็นต้น

สาขาวิชา.....พุทธศาสนศึกษา.....

ปีการศึกษา.....2548.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4580181622 : MAJOR BUDDHIST STUDIES

KEY WORD: DAILY PRACTICE / GĀMAVĀSĪ BHIKKHUS / ARAÑÑAVĀSĪ BHIKKHUS

PUNNIPAR LINPIYAVARN: A COMPARATIVE STUDY OF THE DAILY PRACTICE OF THE GĀMAVĀSĪ AND THE ARAÑÑAVĀSĪ BHIKKHUS IN COMTEMPORARY THAI SOCIETY. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR DR. SOMPARN PROMTHA , 113 pp. ISBN 974-14-3252-6

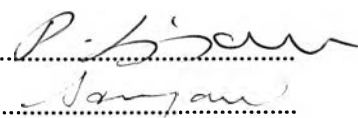
The objective of this thesis is to comparatively study the daily practices of the gāmvāsī and the araññavāsī bhikkhus and to study the tendency of changing the daily practices of the gāmvāsī and the araññavāsī bhikkhus in contemporary Thai society. The research has utilized documentary evidence and practical fieldwork by a questionnaire and interview of both the gāmvāsī and the araññavāsī bhikkhus. The results of the research states that some gāmvāsī bhikkhus have changed to concentrate on meditation practice and also to study the Scriptures. Likewise some araññavāsī bhikkhus not only concentrate the contemplation but also rescue the social welfare. Besides that the daily practice: the Paccavekka, to go for alms, etc. has gradually declined. In addition, most bhikkhus are now responsible for their outgoings such as traveling expense, mobile phone expense, food and electric expense, etc.

Field of study.....Buddhist Studies.....

Student's signature.....

Academic year.....2005.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือ การสนับสนุน และกำลังใจจาก บุคคลมากมายหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนเกื้อกูล ขอบพระคุณท่าน อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.สมภาร พรหมทา ที่ให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนช่วยตรวจแก้ไขด้วยความ เมตตายิ่ง กราบขอบพระคุณอาจารย์แม่ชีสุภาพรรณ ณ บางช้างที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และ ข้อชี้แนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย และขอขอบคุณประธานกรรมการสอบ และ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านของพุทธศาสน์ศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณท่านเจ้าอาวาสทุก ๆ วัด และพระภิกษุสามเณรทุกรูปที่ได้ กรุณาอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามตลอดจนให้ข้อมูลต่างๆ และกัลยาณมิตรคุณกฤษณา นาดพิสิฐ คุณสายสุณี ขาวลำอาจ คุณนัยรัตน์ ศรีวรวิไล คุณสิริ รัญญาหาญ คุณศิริวิมล ชัยชนะนงมงคล และคุณภาวนีย์ บุญวรรณ ผู้ที่คอยให้กำลังใจ พร้อมทั้งช่วยเหลือในการส่งและรวบรวม แบบสอบถามในบางวัด ตลอดจนเป็นเพื่อนเมื่อต้องไปวิจัยภาคสนาม นอกจากนี้ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษาที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ มาโดยตลอด และปู่เพื่อน ร่วมเรียนที่คอยถามไถ่ช่วยเหลือ ผลัดกันกระตุ้นให้กำลังใจแก่กัน

ท้ายสุดขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และญาติพี่น้องที่ให้กำลังใจตลอดมา พร้อมทั้งมิตรสหายที่ไม่ได้เอ่ยนาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
สมมุติฐานการวิจัย.....	2
ขอบเขตการวิจัย.....	2
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 ความเป็นมาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา.....	4
ความหมายของพระสงฆ์.....	4
พระสงฆ์รูปแรกในพระพุทธศาสนา.....	4
วิธีการอุปสมบทพระสงฆ์.....	5
เอหิภิกขุอุปสัมปทา.....	5
ติสรณคมนูปสัมปทา.....	6
ญัตติจตุตถกัมมอุปสัมปทา.....	7
คุณสมบัติของผู้ขออุปสมบท.....	7
ประเภทที่ห้ามบวชให้ได้ขาด.....	7
ประเภทที่ไม่ควรให้อุปสมบท.....	8
ระเบียบแบบแผนการประพาศปฏิบัติของพระสงฆ์.....	9
ศีล.....	10
วินัย.....	12

	หน้า
บทที่ 3 พระสงฆ์ในประเทศไทย.....	16
พระสงฆ์ในสมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1792-1981).....	16
พระสงฆ์ในสมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310).....	19
พระสงฆ์ในสมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310-2325).....	23
พระสงฆ์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	
รัชกาลที่ 1 (พ.ศ. 2325-2352).....	25
รัชกาลที่ 2 (พ.ศ. 2352-2367).....	27
รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2367-2394).....	29
รัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2394-2411).....	31
รัชกาลที่ 5 ถึง ปัจจุบัน.....	32
บทที่ 4 วิเคราะห์ผลการวิจัยวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์คามวาสีและอรัญวาสีในปัจจุบัน	
ความหมายของพระสงฆ์คามวาสีและพระสงฆ์อรัญวาสี.....	38
วิเคราะห์ผลการวิจัยข้อที่ 1-18.....	42
วิเคราะห์ผลการวิจัยด้านทัศนคติ.....	60
กรณีตัวอย่างพระสงฆ์คามวาสี.....	64
กรณีตัวอย่างพระสงฆ์อรัญวาสี.....	65
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	67
สรุปผลการวิจัยของพระสงฆ์คามวาสี.....	68
สรุปผลการวิจัยของพระสงฆ์อรัญวาสี.....	71
อภิปรายผลการวิจัย.....	73
ข้อเสนอแนะ.....	74
รายการอ้างอิง.....	75
ภาคผนวก.....	79
ภาคผนวก ก.....	80
ภาคผนวก ข.....	86
ภาคผนวก ค.....	107
ภาคผนวก ง.....	109
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	113